

HET PLEEGKIND

DOOR

C. DE BRUIJN.

„O Burgers!“ — en rondom zich heen
 Wierp ze een beschreiden blik, —
 „O, schuilt er onder U niet een
 Geroerd door mijn gesnik?“

Daar drong een man de drommen door,
 Een schaamle bakkersknecht.
 Hij gaf zijn hart alleen gehoor
 En stapte voor 't gerecht :
 „Dit bloedje heeft geen maag of vrind,
 Ik ben niet rijk, maar geef me 't kind,
 God gaf een vijftal spruiten mi,
 Daar kan een zesde nog wel bij!“
 [BOGAERS.

I.

Gevangen.

Het was een koude dag die 24ste December van het jaar 1538, hoewel rivieren en plassen nog met geen ijskorst bedekt waren. Wie niet buiten behoefde te zijn, bleef binnen, want de scherpe noordenwind en de fijne sneeuwjacht deed ieder huiveren. Doch al is het vinnig koud, laten we even Rotterdam, door de Oostpoort verlaten en den Hoogen dijk opgaan.

Geen menschelijk wezen ziet men hier, doch wat komt daar ginder aan?

Het is een groote huifkar, die van het veer komt. De veerpont van IJselmonde heeft het voertuig overgezet. We zullen den wagen even afwachten en zien, welk reisgezelschap de stad nadert. Op den bok zit de voerman met een paar boeren en achter hen in den wagen twee vrouwen, waarvan de eene ruim vijftig, de andere ongeveer dertig jaren schijnt te tellen. Beide zijn in 't zwart gekleed, terwijl de

jongste een knaapje op haar schoot heeft van ongeveer twee jaar.

En dat is heel het reisgezelschap.

Maar neen, daar ligt achter in den donkersten hoek van den wagen nog iemand, in een langen mantel gewikkeld, op het stroo uitgestrekt. Hij schijnt te slapen, en toch is hij wakkerder dan ooit. Steeds buigt hij het hoofd meer naar voren om toch maar iets van het fluisterend gesprek der vrouwen te kunnen vernemen. Hoe hij echter luistert, het gelukt hem niet iets op te vangen. Eindelijk zwijgen ze. De oudste schijnt in diep nadenken verzonken, de jongste begint zacht te zingen, terwijl hare oogen hemelwaarts gericht zijn.

De man achter in den wagen richt het hoofd op. Een akelig licht blinkt uit zijne grauwe oogen, een duivelachtigen grijnslach vertoont zich op zijn gelaat.

„Dat zijn geen liederen, die in onze Heilige Moederkerk gezongen worden“, prevelt hij, en ze mogen me hangen, als dat niet van die verfoeilijke wederdoopsters zijn.

Er is zeker weer zoo'n vergadering van die naaktloopers op til. Jongen, jongen, dat is een goed dagje voor me. 'k Had anders een akelige Kerstmis gehad, want ze zitten thuis leelijk in den pekel, maar nu geen nood.

Toen de zangster zweeg nam hij het woord.

„Ge moet zeker naar Rotterdam, vrouwenkes?“

„Neen“, antwoordde de oudste een weinig verschrikt, „neen, naar Delft.“

„O, zoo!“ antwoordde de man op onverschilligen toon.

„Zouden we de schuit nog halen” vroeg nu de jongste.

„Ge kunt pas met de „late” weg, na den noen om drie uur.”

Dat was een leugen, want de vrouwen hadden nog best de schuit van twaalf uren kunnen halen, als ze bij de poort afgestapt en dadelijk doorgelopen waren. Het was den bedrieger echter om het bloedgeld te doen, de vijftig carolus guldens, die ieder kreeg, wie een ketter bij het gerecht aanbracht.

Eindelijk is de wagen de Oostpoort binnengereden en is het reisgezelschap uitgestapt. Daar ze nog tijd genoeg hadden, gingen de vrouwen eenige versterking gebruiken en wat uitrusten.

Intusschen was de verrader de Hoogstraat opgelopen en vloog nu als een pijl uit den boog naar het gasthuis om heer Laurens Jacobsz. Minnebeek, den baljuw te spreken en hem te melden, dat er twee van het volkje van David Jorisz die te Delft aan het doopen zou gaan, binnen de stad waren.

’t Is half drie. De beide vrouwen verlaten de Hoogstraat, slaan de Weste Wagenstraat in, gaan het Haagsche veer over en het Delftsche poortje door.

De schuit ligt gereed, doch er is ongewoon veel volk op de been. Zonder den minsten argwaan begaven de vrouwen zich naar de schuit, doch nauwelijks daar aangekomen, schieten eenige mannen van het gerecht toe en grijpen de verschrikte weerlooze vrouwen aan. Zooals heden ten dage, waren de goede Rotterdammers ook toen reeds zeer nieuwsgierig, vooral wanneer er iets met de politie te doen was. Onder geleide van zwaar gewapende hellebaardiers werden de vrouwen omstuwtd door eene steeds aangroeiende menschenmassa naar de gevangenis onder het raadhuis gebracht.

’t Was den beiden vrouwen spoedig duidelijk geworden, hoe ze zoo onverwachts overvallen waren, want van den eersten schrik een weinig bekomen, hadden ze tusschen de gerechtsdienaars ook de grijn-

zende tronie van den verrader gezien.

Nog denzelfden avond werden de vrouwen, in het huis van den baljuw, verhoord. Zoo iets was reeds ongewoon, maar wellicht vond dat zijn oorzaak in het op handen zijnde Kerstfeest.

Daar zit de statige baljuw en naast hem de vier schepenen Melis Janszoon, Gerrit van Zoelen, Joost Fijck van Hove en Doen Arentsz.

Voor hen staan de beide vrouwen met het kind, op zijde de aanklager, meer naar achteren de gerechtsdienaren met hunne blanke hellebaarden.

Toen allen hunne plaatsen ingenomen hadden, stond de baljuw op en noodigde de vrouwen uit een eerlijk en oprecht getuigenis af te leggen, hen tevens met de zwaarste straffen bedreigende, indien het mocht blijken, dat hare antwoorden met de waarheid in strijd kwamen.

Het eerst lag de beurt aan de oudste.

„Hoe heet gij?”

„Mijn naam is Christina Michiels Barents.”

„Waar zijt ge geboren?”

„Te Leuven.”

„Hoe oud zijt ge?”

„Vijftig jaren.”

„Welk geloof belijdt gij?”

„Vier jaar geleden ben ik tot het geloof der Wederdoopers gekomen en in mijn eigen huis door Johannes van Maastricht gedoopt, tegelijk met mijnen echtgenoot Mattheus van der Donk, wondheeler en medicijnmeester.”

„Zijn er nog meer met u gedoopt?”

„Jawel, nog twee vrouwen, eene moeder en eene dochter, beiden reeds gestorven, de eene te Brussel aan een natuurlijken dood, de andere in Engeland, aan de pest; zoodat zij de hand van den wereldlijken rechter vooruitgesneld zijn, die echter niet meer doen kon, dan haar spoediger bij den Heiland te brengen.”

Nu was de beurt aan de jongste.

„Hoe is uw naam?”

„Anneke Jans.”

„Waar zijt ge geboren?”

„Te Brielle.”

„Hoe oud zijt ge?”

„Acht en twintig jaar.”

„Welk geloof belijdt ge?”

„Hetzelfde als Christina, heer baljuw. Vier jaar geleden deed ik belijdenis en werd herdoopt door Meinaard, in mijn huis in de Capoenstraat, tegelijk met mijn man Arent Jans, wondheeler en barbier.

Gij hoort het, heer, wij bekennen ons geloof, omdat het geene misdaad is, maar eene eeuwige eere, dat men waardig gekeurd wordt de martelkroon te dragen ter eere Gods, tot verheerlijking van dien Heere, die in der Eeuwigheid woont, Wiens oogen ons gadeslaan en Die ons roept tot een oordeel der wereld en tot Zijner en onzer glorie. Amen.”

In verrukking kust zij haar kind, drukt de hand van haar lotgenootte en slaat blijmoedig het oog hemelwaarts.

Een der schepenen neemt nu het woord en wijst de beide vrouwen er op, welke straf er voor haar, volgens keizerlijk besluit, gereed ligt, namelijk levend verbrand te worden, indien zij van hare ketterij geen afstand doen. Dringend vermaant hij ze, binnen eene maand openlijk voor de gemeente, met eene brandende gewijde kaars, hare dwaalleer af te zweren daar de Overheid haar dan genadig zou zijn en den vuurdood zou veranderen in levend begraven, wat door de genade der landvoogdes nog in den vuurdood veranderd kon worden.

Al deze bedreigingen hadden geen invloed op het hart der vrouwen, integendeel, zij achtten zich gelukkig voor hun hemelschen Meester te mogen lijden en sterven. In hare gevangenis teruggekeerd, zongen zij Gode lofzangen en vertroostten elkan- der met de woorden huns Meesters.

Van aandoening en blijdschap konden ze dien nacht bijna niet slapen. Of de verrader een rustigen nacht had? . . .

Volgens de wet hadden de vrouwen eene maand uitstel gekregen, om berouw te toonen en in den schoot der kerk terug te keeren.

De maand was echter voorbij gegaan, zonder dat belofte of bedreiging van den priester haar hadden doen wankelen.

II.

Het vonnis volvoerd.

Het is de 23ste Januari 1539. Somber luidt de doodsklok. Eene onoverzienbare volksmenigte verdringt zich om het raad- huis. Aller oogen zijn op de deur gevestigd, die eindelijk opengaat. De hellebaardiers treden naar buiten om plaats te maken. Daar komen ook de beide vrouwen in haar grauw boetekleed. Een doodelijk bleek overdekt hare vermagerde gelaatstrekken. De jongste draagt haar half gekleed, bibberend kind in de armen. Achter haar volgt de beul met zijn scharlakenrooden mantel en zijn witten staf, terwijl hij tevens twee zakken en eenige koorden draagt.

De rechtbank is zoo genadig geweest den vuurdood in den waterdood te veranderen. Eindelijk wordt de treurige stoet gesloten door den baljuw en de schepenen, allen in lange, zwarte mantels gehuld. Eene grauwe, sombere winterlucht geeft bovendien aan dit tooneel nog iets buitengewoon akeligs. Honderden verdringen zich om de vrouwen te zien en velen kunnen hunne tranen niet inhouden. In den nauwen Oppert gekomen, kon men bijna niet meer vooruit. Zie, daar staat de jongste vrouw stil. Ze klemt het kind aan haar hart, terwijl ze met haar rechterhand een mandje omhoog houdt en op hartverscheurenden toon uitroept: „Goede lieden! In den naam van God en van onzen Zaligmaker, op wiens genade ik hoop, ach, maakt mij het sterven toch licht en neemt dit arme kind tot u, voedt het op ter eere en in de vreeze Gods. Hier heb ik geld, ge moogt het hebben, het is ruim vijfhonderd gulden. God zal er u voor zegenen.”

Niemand antwoordt. Het is nu een oog- blik doodstil.

„Mannen en vrouwen, moeders als ik moet ik zoo sterven! Moet ik mijn kind overgeven in de handen van hen, die den zoon van den wederdoopster misschien even- zoo zullen mishandelen als zijne moeder? Is er niemand? Niemand?”

O, mijn God, deze beproeving is te zwaar!”

Voort gaat de stoet en in stomme verwijfeling ziet Anneke Jans rond, doch tevergeefs.

Daar zijn 'ze genaderd voor de bakkerij „de gloeiende oven.” De bakker, die daar woont, heeft vijf kinderen. Ook hij heeft de kreet der ongelukkige moeder gehoord en zijn besluit is spoedig genomen.

„Machteld,” zegt hij tegen zijne vrouw, „laten we dat arme schaap maar nemen.”

„Maar man, wat haal je nu in 't hoofd, zoo'n kettersch kind en dan, we hebben er zelf al vijf.”

„Dat is zoo, moeder, maar waar er vijf zijn, daar kan een zesde wel meeëten.”

„Ja, maar man, wat zullen ze van ons wel denken?”

„Laten ze denken, wat ze willen, vrouw, verbeeld je eens, dat het je eigen kind was en dat je ook verdronken moest worden?”

Ja, dat was verschrikkelijk. Nu kwam haar moederlijk gevoel toch boven en dan dat schreien van die arme vrouw deed haar zoo aan!

De bakker maakt van dat oogenblik gebruik. Hij dringt door de menschen heen, steekt zijne armen uit en roept:

„Hier, moedertje, geef mij dat kind maar. Ik heb er vijf, nummer zes kan er nog wel bij. God zal het arme kind zegenen.”

Anneke voelde voor een oogenblik geen grond meer. Stijf drukt ze haar kind nog eens aan het hart en kust het nog eens en nog eens en geeft het aan den bakker over.

Allen zijn door dit tooneel ontroerd. De raadsheeren, de hellebaardiers, zelfs de beul knikt den bakker goedkeurend toe. Ook onder de opeengepakte schare loopt een goedkeurend gemompel.

Nauwelijks had Anneke haar kind gegeven, of ze nam het weer terug en sprak:

„Brave man, God zal u loonen! Volg mij tot daar. (Ze wees in de richting van het water, dat haar graf zou worden.)

Nu zet de stoet zich weder in beweging. Eene groote menigte snelt vooruit, de Oppert uit, de brug over en de Galery

op om daar over den muur de vreeselijke terechtstelling te kunnen gadeslaan.

Eindelijk is men genaderd aan de plaats, waar Schie en Rotte verbonden zijn, bij het tegenwoordige Hofplein.

Christina wordt, nadat ze nog een gebed gedaan had, in de schuit geplaatst. De beul werpt haar den zak over het lichaam, en bindt dien toe. Daarop stooten de gerechtsdienaars het vaartuig van den wal, nemen daarop den zak met het spartelende lichaam in de hand en geven hem aan de golven prijs.

Een gil! Een plomp!

Christina is niet meer.

Aller oogen wenden zich nu naar Anneke Jans, die nu voor den laatsten maal haar kind vaarwel kust.

Doch wat gebeurt daar?

Een akelig gegil en luide jammerkreten stijgen op. Het bruggetje bij het Hofpoortje is ingestort onder den zwaren last der toeschouwers. Dadelijk wordt bevel tot redden gegeven. De schuit, die zooeven diende, om een mensch den waterdood te doen sterven, diende nu om velen van dien dood te redden.

Weldra zijn de meesten gered, maar daar ginder, waar Christina in de diepte verzonk, spartelt een man. Daar zinkt hij! In doodsangst steekt hij zijne handen naar boven. Doch niemand helpt. Wel hoort hij 't volk roepen: Laat dien Judas verdrinken!

Eindelijk geeft echter de baljuw bevel den drenkeling te redden. Doch het was reeds te laat. De verrader der vrouwen, had het oordeel van God reeds ontvangen.

Anneke was er nog getuige van.

En nu, nu is het haar beurt. Nogmaals vraagt ze den bakker, of hij goed voor haar kind zorgen zal, waarna zij het hem overgaf met de woorden:

„Neem, dit kind, Zijn naam is Jesaias! Voedt het op in den Naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes, Amen!”

Ze trad in de schuit. De beul wierp haar den zak om de leden en binnen weinige oogenblikken, had zij dit tranendal verlaten.

Onder verschillende aandoeningen ging de menigte uiteen en nog lang sprak men over dit merkwaardig voorval.

De bakker had er geen spijt van. Velen wilden van hem alleen brood hebben en sedert hij het kind in huis had, scheen er wel een bijzonderen zegen op zijn huis te rusten. Hij verdiende geld als water en kon zijn pleegkind, zoowel als zijne eigen kinderen eene goede, nette opvoeding geven. Na eenige jaren werd hij eigenaar van eene groote bierbrouwerij en zijn pleegzoon Jesaias de Lindt werd deelgenoot van eene andere brouwerij. Terwijl de nakome-

lingen van den verrader allen tot den bedelstaf vervielen klom Jesaias, de zoon van de Wederdoopster, in eer en aanzien. Overal was hij geacht en bemind en toen er een nieuwe burgemeester moest komen, werd hij met groote meerderheid en algemeenen bijval tot burgemeester van Rotterdam gekozen.

Is er een God, die leeft en op deze aarde vonnis geeft ook werd hier het woord der Schrift bewaarheid, dat de Heere het nakroost zegent van allen, die Hem liefhebben, en dat Hij een Vader der weezen is.

VAN VRIENDEN TOT VIJANDEN

of Hoe de liefde overwint

DOOR

J. KUIPER.

(Vervolg van bladz. 136.)

HOOFDSTUK III.

Waarin Herbert den verzoeker wederstaat en Harvey's vijandschap zich in daden openbaart.

Gekweld door de plagerijen van Harvey verstreek voor Herbert de zomer. De herfst was ingetreden en de bladeren der boomen namen reeds hunne gele tinten aan. Juffrouw Walters en hare kinderen gevoelden zich geheel inwoners van Bramford. In hun kleine woning richtten zij zich zooveel mogelijk in, zooals zij dat vroeger gewoon waren. Wel is waar misten zij hun mooien pastorietuin, doch de omstreken van Bramford waren schoon en schilderachtig en lokten van zelf tot wandelen uit. De moeder was steeds bevreesd, dat haar Herbert zich te veel in zijn stu-

deervertrek zou opsluiten en te veel van zijne krachten zou vergen, waarom zij er dikwijls op aandrong, dat hij mee zou gaan, wanneer zij en Mary gingen wandelen.

Eens vroeg juffrouw Walters aan Herbert, of deze voor haar naar eene boerderij, twee mijlen van de stad gelegen, wilde gaan, om er eene boodschap te doen. Herbert bewilligde hierin terstond. Toen hij op den terugreis was, ontdekte Herbert eensklaps Harvey, die nog een paar jongens bij zich had. Harvey en zijne makkers stonden in een tuin, waarin zich enkele pereboomen bevonden. De meeste peren waren er reeds afgeplukt, maar boven in de boomen hingen nog enkele. Het tuintje behoorde aan eene arme vrouw, die de peren verkocht, om van de opbrengst daarvan de huur te